

Буковинка становила 2,73 т/га. Сорти Галактика та Славія з урожайністю – 2,29 та 2,31 т/га, відповідно та суттєво поступалися сорту Буковинка. Сорти Наталка та Асоль становили 2,75 та 2,61 т/га.

В умовах досліджень найбільш продуктивним виявився сорт Наталка з урожайністю зерна 2,75 т/га, що перевищила сорт Галактика на 0,46 т/га. Високопродуктивними також були сорти Буковинка та Рось з урожайністю зерна 2,73 та 2,67 т/га відповідно. Менш продуктивними сорти Галактика та Славія.

Література

1. Овчарук О. В. Перспективи вирощування квасолі в Україні. *Сучасні агротехнології: тенденції та інновації* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 17–18 листопада 2015 р.). Вінниця, 2015. С. 282–284.

2. Мазур О. В., Колісник О. М., Телекало Н. В. Генотипні відмінності сортозразків квасолі звичайної за технологічністю. *Сільське господарство та лісівництво*. 2017. № 7. Т. 2. С. 33–39.

3. Оліфірович С. Й., Оліфірович В. О. Урожайність вітчизняних сортів квасолі звичайної (зернової) в умовах південної частини Лісостепу Західного. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2020. Вип. 68 (І). С. 162–175. DOI: [https://doi.org/10.32636/01308521.2020-\(68\)-1-12](https://doi.org/10.32636/01308521.2020-(68)-1-12).

4. Овчарук О. В. Агроекологічна характеристика сортів квасолі звичайної та їх продуктивність в умовах Західного Лісостепу. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2014. Вип. 85, ч. 1. С. 92–97.

СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Олійник О. В., аспірант

Науковий керівник: **Федорчук М. І.**, д. с.-г. н., професор
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Сортові особливості пшениці озимої визначають характер росту й розвитку рослин, їхню реакцію на вологозабезпечення, температурний режим і мінеральне живлення. Для Південного Степу України значення має поєднання продуктивності з посухо- та жаростійкістю, здатністю до перезимівлі й формування якісного зерна. Високий потенціал урожайності реалізується лише за відповідності біологічних властивостей сорту умовам поля та технології вирощування.

Мета роботи – узагальнити морфобіологічні та господарсько цінні особливості сортів пшениці озимої для ресурсозберігаючого вирощування в Південному Степу України. Розглянуто сорти Куяльник, Благодарка одеська, Ліра одеська, Журавка одеська, Щедрість одеська та Мудрість одеська [1, 2].

Морфологічні відмінності сортів проявляються у висоті рослин, продуктивному кущенні, будові колосу та крупності зерна. Кількість продуктивних стебел, число зерен у колосі й маса зернівки формують структуру врожаю. За дефіциту вологи надмірна густота посіву посилює конкуренцію та може погіршувати виповненість зерна. Отже, оцінювати сорт необхідно за сукупністю елементів продуктивності.

Куяльник та Журавка одеська належать до середньорослих середньоранніх сортів, Благодарка одеська – до середньорослих середньостиглих. Ліра одеська та Мудрість одеська характеризуються як низькорослі середньоранні, а Щедрість одеська – як напівкарликовий середньоранній сорт [1]. Ці відмінності важливі для розміщення сортів на полях із різним агрофоном та планування строків збирання. Нижча висота рослин може зменшувати ризик вилягання, проте його фактичний прояв залежить також від міцності стебла, густоти посіву й азотного живлення.

Окремою сортовою ознакою є реакція на підвищення агрофону. Благодарку одеську віднесено до високоінтенсивного типу універсального використання; для Ліри одеської зазначено позитивну реакцію на підвищене азотне живлення. Журавку одеську характеризують як сорт універсального типу, а для Щедрості одеської відзначено комплексну стійкість до фітозахворювань [1]. Наведені характеристики визначають напрями технологічного добору, але не встановлюють універсальної переваги одного сорту над іншими.

Скоростиглість має адаптивне значення, оскільки впливає на календарні строки цвітіння та наливу зерна. За раннього настання літньої посухи швидший розвиток може зменшувати тривалість впливу високих температур на формування зернівки. Водночас скорочення вегетації не гарантує підвищення врожаю за будь-яких умов. Доцільно поєднувати сорти з різними строками достигання та характером реакції на погодні чинники, зменшуючи ризик одночасного пошкодження всіх посівів.

У Кіровоградській області впродовж 2023–2025 рр. урожайність сорту Мудрість одеська становила 9,35–10,24 т/га, Щедрість одеська – 8,47–9,04 т/га [2]. Наведені показники характеризують реалізацію продуктивного потенціалу сортів в умовах Північного Степу. Для їх вирощування у Південному Степу необхідно враховувати відмінності вологозабезпечення й температурного режиму, а добір проводити за результатами багаторічного порівняння на однаковому агротехнічному фоні.

Посухостійкість є комплексною властивістю, пов'язаною з розвитком коренів, регуляцією водообміну та збереженням репродуктивних органів. Восковий наліт сам по собі не визначає стійкості сорту. Зимостійкість охоплює реакцію на сукупність несприятливих умов зимового періоду, тому її не слід ототожнювати лише з морозостійкістю.

Сортові відмінності впливають і на якість продукції. Антонівку, Благодарку одеську, Ліру одеську, Журавку одеську та Мудрість одеську віднесено до сильних пшениць, Щедрість одеську – до цінних [1]. Практичну оцінку необхідно доповнювати визначенням білка, кількості та якості

клейковини й хлібопекарських властивостей зерна конкретного врожаю. Сортова належність не усуває впливу погоди, живлення та строків збирання на технологічну якість.

За ресурсозберігаючої технології сортовий добір узгоджують із запасами вологи, попередником, строками сівби та родючістю ґрунту. Реакцію на добрива оцінюють через додатковий урожай і його окупність, а стійкість до хвороб – за фітосанітарними обстеженнями. Скорочення обробітку ґрунту потребує перевірки продуктивності сортів у відповідній технологічній системі [3, 4].

Отже, господарська цінність сорту визначається його взаємодією з умовами вирощування. Для Південного Степу пріоритетним є добір взаємодоповнювальних сортів за стиглістю, адаптивністю, стійкістю до вилягання й хвороб, реакцією на живлення та якістю зерна. Це створює передумови для стабілізації врожайності й раціонального використання ресурсів.

Література

1. Каталог сортів зернових та зернобобових культур, представлених на демонстраційному полігоні Миколаївського національного аграрного університету у 2021 році / Міністерство освіти і науки України; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2021. 224 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9647>.
2. Бараболя О. В., Яновський Р. О. Врожайність сучасних сортів пшениці м'якої озимої в умовах Кіровоградської області. *Аграрні інновації*. 2023. № 21. С. 12–21. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.21.2>.
3. Коновалова В. М., Тищенко А. В., Базалій Г. Г., Фундират К. С., Тищенко О. Д., Резниченко Н. Д., Коновалов В. О., Боровик В. О. Аналіз сортів озимої пшениці на посухостійкість в умовах Степу України (Ч. 2 — посушливі роки). *Аграрні інновації*. 2023. № 20. С. 82–92. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.20.13>.
4. Ващенко В. В., Вискуб Р. С., Вінюков О. О., Бондарева О. Б. Екологічна пластичність сортів пшениці озимої різного походження за урожайністю. *Innovative Development of Science, Technology and Education : proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference (Vancouver, Canada, October 19–21, 2023)*. Vancouver : Perfect Publishing, 2023. Р. 13–17.